

S29-1987

Stichting
Sponsors voor Kunst

11-01-1987

JAARVERSLAG 1987

JAARVERSLAG 1987

11-03-2020

Stichting Sponsors voor Kunst
Weesperzijde 21
1091 EC Amsterdam

Telefoon: 020- 6 65 66 83

Inleiding

Toen in november 1983 de Stichting Sponsors voor Kunst officieel werd opgericht, kon niemand bedenken dat de ontwikkelingen op het terrein van kunstsporsoring zo snel zouden gaan. Lag in het begin van de jaren tachtig het bedrag dat in kunstsporsoring omging onder de f 2 miljoen, in 1987 is dit bedrag opgelopen tot minimaal f 25 miljoen. Deze schatting is zeer voorzichtig, omdat het moeilijk is na te gaan welke kleinschalige ondersteuning van de kunsten door het bedrijfsleven in de provincies plaatsvindt. Het werkelijke bedrag ligt vermoedelijk aanzienlijk hoger. Buiten beschouwing is gelaten de unieke gift, f 25 miljoen, van de NV Gasunie aan de stad Groningen ten behoeve van de nieuwbouw van het Groninger Museum.

Bij de berekeningen die tot deze schatting hebben geleid, zijn niet opgenomen de opdrachten vanuit het bedrijfsleven aan beeldende kunstenaars voor kunst in de gebouwde omgeving, noch collectievorming door bedrijven.

De redenen voor deze toename zijn verkort in drieën onder te verdelen: In de kunstwereld blijken de bezuinigingen de culturele instellingen ertoe te brengen om uit te kijken naar andere financieringsbronnen dan die van de overheid of overheden. Voorts stimuleerde het Ministerie van WVC de culturele wereld tot een zakelijker aanpak door middel van budgetfinanciering. De tekorten werden niet langer automatisch gedekt, maar de kunstinstellingen krijgen een van te voren vastgesteld bedrag over een bepaalde periode. Alle gelden die culturele instellingen extra verwerven mogen zij nu zelf houden.

Vanzelfsprekend is dit een stimulans voor culturele instellingen om zowel zakelijker te gaan opereren als uit te kijken naar additionele financieringsbronnen.

Een derde - en zeker niet de onbelang-

rijkste - reden, ligt bij het bedrijfsleven zelf. Steeds meer ondernemingen hechten belang aan een goed corporate image. Kunstsporsoring blijkt ter (be)vestiging daarvan door een toenemend aantal bedrijven als efficiënt communicatie-instrument te worden onderkend. Een belangrijke en verheugende constatering is dat de meeste grote (aangesloten) ondernemingen inmiddels een duidelijk omschreven sponsorbeleid hebben en hun eigen weg uitzetten. De gestage toeneming van de kunstsporsoring is onder meer hieraan te danken. Een verdere toeneming kan op (middel) lange termijn worden verwacht door de verhoging van de budgetten, doordat ondernemingen zich voor langere tijd aan een culturele instelling zullen binden.

De beurskrach van afgelopen oktober heeft onder meer het gevolg gehad dat op allerhande terreinen zo mogelijk nieuwe kostenbesparende maatregelen werden genomen. Structurele verhoging van budgetten voor kunstsporsoring van individuele ondernemingen moet op dit moment niet als realistisch worden beschouwd. Op korte termijn is wel verhoging van het totale bedrag te verwachten, vooral door de verbreding van het aantal bedrijven dat zijn schreden op dit boeiende pad zal zetten. In ieder geval is de conclusie gerechtvaardigd dat kunstsporsoring zich ook in Nederland heeft ontwikkeld tot een algemeen maatschappelijk verschijnsel. Zonder zelfgenoegzaam te willen zijn stemt dat tot een zekere tevredenheid: het was immers een van de voornaamste doelstellingen bij de oprichting van de Stichting.

Voorts is de verwachting gerechtvaardigd dat kunstsporsoring een niet meer weg te denken faktor zal zijn in de financiering van de kunst en cultuur in de jaren negentig.

De aangesloten bedrijven

Aan het eind van het verslagjaar telde de Stichting 52 deelnemende bedrijven. Het viel te voorzien dat het aantal deelnemers zich enigszins zou consolideren na de verheugende groei in de eerste jaren. De redenen hiervoor zijn als volgt.

In de eerste plaats hadden de meest betrokken ondernemingen die het belang van een belangenorganisatie onderschreven zich in de eerste jaren reeds aangemeld. In de tweede plaats hebben bestuur en directie besloten zich in 1987 te concentreren op inhoudelijke activiteiten en niet op een hernieuwde werving.

Omdat voor een breed draagvlak een groot aantal deelnemers wenselijk is, is in het verslagjaar besloten om in 1988 een nieuwe wervingsactie te initiëren. Een (veel) groter aantal deelnemers zou tevens tot gevolg kunnen hebben dat de contributie naar beneden zou kunnen worden bijgesteld.

In de inleiding signaleerden wij reeds de ontwikkeling dat steeds meer bedrijven kunstsponsoring hebben geïntegreerd in het geheel van de corporate communications. Tevens zien wij dat gelukkig steeds meer reclame-, advies- en public relationsbureau's sponsoring van kunst in hun dienstverlening opnemen. Voor het bureau van de Stichting betekent dit dat het vooral ingehuurd zal worden voor specifieke expertise.

In het verslagjaar waren binnen de marges van de contributie nog een aantal adviesuren verdisconteerd.

De overheid

I. Algemeen

Wederom is in het verslagjaar uitvoerig overleg gevoerd met de Minister van WVC. De Stichting heeft er nogmaals op gewezen dat sponsoring geen alibi mag zijn voor bezuinigingen in de culturele sector. Privatisering van, en een andere financieringsstructuur voor de cultuur, zal zeer zorgvuldig voorbereid moeten worden. De Stichting meent dat voor taken in het culturele veld die niet meer door de overheid kunnen worden betaald, de rekening niet aan het bedrijfsleven kan en mag worden gepresenteerd. Het incidenteel zoeken naar sponsors door de overheid voor taken die de overheid momenteel niet meer kan vervullen, biedt naar het oordeel van de Stichting geen structurele oplossing voor de financiering van cultuur op langere termijn.

De Stichting heeft de Minister aangeboden mee te werken aan een toekomstverkenning voor een nieuwe financieringsstructuur voor de kunsten. In navolging van ontwikkelingen in de ons omringende landen zullen de eigen inkomsten (sponsoring, recettes, donaties etc.) van culturele instellingen in de jaren negentig een groter percentage ten opzichte van overheidssubsidies moeten bedragen dan momenteel het geval is. Een incentive-systeem zoals gehanteerd wordt in Frankrijk en Groot-Brittannië zou ook in Nederland stimulerend kunnen werken. Bij de ontwikkeling hiervan denkt de Stichting een functie als platform voor het tripartite overleg overheid-kunsten-bedrijfsleven te kunnen vervullen.

De Stichting vindt het jammer dat de overheid tot op het moment van verslaglegging niet concreet op onze voorstellen heeft gereageerd.

II. Naamsvermelding en media/symposium

In oktober 1984 heeft de Stichting Sponsors voor Kunst minister Mr. Drs. L.C. Brinkman van WVC een uitgewerkt voorstel aangeboden omtrent naamsvermelding op radio en tv. De uitspraak van de Raad van State omtrent de reclameregeling (2 juli 1985) was voor de Minister aanleiding de Omroepraad een advies te vragen inzake de reclameregeling in het algemeen en met betrekking tot het sponsoren van kunst in het bijzonder. Op verzoek van de Omroepraad heeft de Stichting haar standpunt in een gesprek en een aanvullende notitie nader toegelicht. In deze notitie hebben wij een onderscheid gemaakt tussen informatieve programma's over kunstsporing en uitzending van gesponsorde evenementen. Tevens hebben wij aandacht besteed aan de mogelijkheden voor co-producties, waarbij een sponsor als externe medefinancier zou moeten kunnen optreden. Speciaal voor kunstuitzendingen op Nederland 3 zou dit goede perspectieven bieden, omdat enerzijds het budget voor culturele programma's kan worden vergroot, terwijl anderzijds het voor potentiële sponsors een aantrekkelijke propositie is de naam van de onderneming terug te zien op de televisie. Tenslotte hebben wij er op gewezen dat het in een aantal ons omringende landen nu reeds is toegestaan de naam van de sponsor op de publieke televisie te vermelden. Door handhaving van het stringente verbod voor naamsvermelding van de kunstsponsor op televisie, moet het niet ondenkbeeldig worden geacht dat met name internationaal georiënteerde ondernemingen in het buitenland kunst gaan sponsoren in de wetenschap dat de media aandacht zullen besteden aan deze evenementen en tevens dat deze evenementen overal in Europa te ontvangen zullen zijn. Op 11 april 1986 bood de Omroepraad haar advies aan de Minister

aan. Volgens de Stichting bood dit advies goede uitgangspunten voor een verdere regeling en zij kon zich in grote lijnen in het advies vinden. Speciaal geldt dit het voorstel naamsvermelding toe te staan voor culturele programma's, ongeacht het een geldelijke of niet-geldelijke bijdrage betreft (dit laatste was reeds toegestaan). Dit biedt voor kunstsporsoring goede mogelijkheden. Ook de twee elementen die de Omroepraad daaraan toevoegt zijn naar het oordeel van de Stichting redelijk: "ten eerste de nieuws waarde die het vermelden van de sponsor heeft, en ten tweede de evenwichtigheid in de registratie en presentatie, waarbij het zonder nadruk in beeld brengen en/of laten horen van in het dagelijks leven passende uitingen niet als ontoelaatbaar behoeft te worden aangemerkt".

symposium

Over dit (concept)-reclamebesluit van de Minister van WVC organiseerde de Stichting op 12 mei 1987 een symposium bij de NOS te Hilversum. Sprekers waren Mr. P. van Dijke, voorzitter NOS, P. Beugels, Commissaris Educatieve, Culturele en Regionale Zaken van de NOS, Mr. S. Gratama, NV AMEV, en J. Griffiths, Chairman of the Arts Channel.

Tijdens het symposium werd scherpe kritiek geuit op het ministeriële conceptbesluit. De kritiek was onder te verdelen in de volgende hoofdpunten:

- Naamsvermelding van sponsors is in principe niet toegestaan als de 'culturele theaterproductie' niet door WVC is gesubsidieerd. Hiermee vallen de door gemeenten en provincies gesubsidieerde producties buiten de regeling. Tevens vallen niet gesubsidieerde, maar alleen gesponsorde evenementen in principe buiten de regeling.

- Om binnen de regeling te vallen is het onwenselijk dat de Raad voor de Kunst een monopoliepositie wordt toebedeeld om te bepalen of een produktie een cultureel karakter heeft. Te meer daar de Raad voor de Kunst een oordeel moet geven over een produktie waarbij men bij de financiering, noch bij de totstandkoming betrokken is geweest. Bovendien is tegen dit oordeel geen beroep mogelijk. Voorts geeft deze procedure onnodige ambtelijke bemoeienis.
- In het Besluit wordt nergens omschreven wat een 'culturele theaterproductie' is.
- Als laatste bezwaar tegen het concept reclamebesluit heeft de Stichting de Minister van WVC laten weten dat de vermelding van maximaal vijf seconden voorafgaand aan of na afloop van de uitzending wel een erg magere credit voor het sponsorende bedrijf is. Zeker als er sprake is van verschillende sponsors.

Ondanks deze punten van kritiek is de Stichting niet ontevreden met het reclamebesluit zoals dat met het ingaan van de Mediawet (1 januari 1988) van kracht is geworden. Het betekent immers in positieve zin een principiële doorbraak in het niet-commerciële, publieke omroepbestel.

III. Kunstsporsoring en fiscus

Op 26 augustus 1987 bood voorzitter André van der Louw het eerste exemplaar van de brochure 'Kunstsporsoring en fiscus' aan aan de Staatssecretaris van Financiën Mr. H.E. Koning. De Staatssecretaris schreef tevens het voorwoord in deze brochure. 'Kunstsporsoring en fiscus' is samengesteld in samenwerking met onze deelnemer Moret Gudde Brinkman, Belastingadviseurs.

De brochure is positief ontvangen, zowel bij het bedrijfsleven als bij culturele instellingen en de overheid. Ook prijzen wij ons zelf gelukkig met waardeerende woorden in de pers, onder meer in het Financieele Dagblad en het NRC-Handelsblad.

Bij de aanbieding memoreerde de voorzitter het plezierige en constructieve contact dat in de voorbereidingsfase tussen het Ministerie van Financiën, Moret Gudde Brinkman en het bureau van de Stichting bestond.

De brochure is een vervolg op het symposium 'Kunstsporing en belastingwetgeving/het fiscaal rendement van de sponsorgulden' dat de Stichting in september 1985 organiseerde.

In zijn aanbiedingstoespraak memoreerde de voorzitter drie punten die voor verbetering en verduidelijking van de wetgeving in aanmerking zouden kunnen komen. Dit als antwoord op de woorden van de Staatssecretaris op het eerder genoemde symposium. Hij zei daar onder meer: "De rol van de overheid is die van katalysator in een synthese, in gewoon Nederlands betekent dat, dat in de relatie tussen de fiscus en het bedrijfsleven een soepel beleid gehanteerd dient te worden om te komen tot een goede wisselwerking op dit punt. De toekomst zal moeten uitwijzen hoe deze wisselwerking gestalte krijgt".

De drie punten waren de volgende:

In de eerste plaats is dat de afschrijving op aankoop van kunstwerken. Als deze worden gebruikt om de omgeving te verfraaien, dan zouden ze als bedrijfsmiddel kunnen worden aangemerkt en zou er dus op afgeschreven kunnen worden. Voor afschrijving moet bovendien een kunstwerk duurzaam in waarde dalen: de waarde van kunstwerken laat zich echter moeilijk voorspellen, dus officieel vindt in de praktijk geen afschrijving plaats. Maar is het nu zo'n gekke gedachte om

afschrijving op kunstwerken mogelijk te maken als het werken betreft van in Nederland werkende en levende kunstenaars? Dit zou een stimulans voor het marktmechanisme in de beeldende kunst betekenen.

De mogelijkheid van afschrijving betekent een extra stimulans voor bedrijven om kunst te kopen. De ervaring leert bovendien dat deze aangekochte kunst niet in kelders verdwijnt, maar altijd wordt tentoongesteld.

Een tweede punt betreft de BTW.

Het is hier niet de plaats daar een ingewikkeld betoog over te houden, maar de kern ligt in het feit dat er eigenlijk een scheve verhouding bestaat tussen de door de gesponsorde geleverde dienst en het door de sponsor gefourneerde bedrag.

Ook het derde punt speelt in BTW-land. Als een kunstenaar een object verkoopt aan een bedrijf valt hij onder het lage tarief. Als diezelfde kunstenaar een jaarverslag ontwerpt of bijvoorbeeld een in de hal of tuin geïntegreerd plastic aanbrengt, is het hoge tarief van toepassing. Het komt regelmatig voor dat als de opdrachtgever zelf niet BTW-plichtig is (verzekeringsmaatschappij, banken en de overheid) de kunstenaar dit percentage in mindering moet brengen op zijn verdiensten. Hetzelfde doet zich voor in de sector van de podiumkunsten. In Nederland wordt het hoge tarief gehanteerd, terwijl in de ons omringende landen van de Europese Gemeenschap het lage tarief wordt aangetroffen.

De voorzitter zegde de Staatssecretaris toe dat de Stichting in 1988 met nader uitgewerkte voorstellen op deze punten zal terugkomen. Wel nam hij al vast een voorschot door de Staatssecretaris te verzoeken altijd het lage tarief te hanteren,

Buitenland

zoals ook het geval is bij bijvoorbeeld circussen, kermissen en pretparken.

Dit zal de problemen niet oplossen, maar wel aanzienlijk kunnen verlichten.

De Staatssecretaris beloofde dit punt in welwillende overweging te zullen nemen. In het verslagjaar werd nog geen nader antwoord van de Staatssecretaris ontvangen.

ReSpons

In het verslagjaar verscheen drie keer de uitvoerige nieuwsbrief ReSpons (waarvan de laatste een dubbelnummer met speciale aandacht voor de situatie in Groot-Brittannië), die de Stichting uitgeeft exclusief ten behoeve van haar Deelnemers. ReSpons bevat actuele en achtergrondinformatie uit binnen- en buitenland. De inhoud is primair gericht op voor bedrijven relevante informatie.

SMO

In samenwerking met de Stichting Maatschappij en Onderneming verscheen in de serie SMO-Informatief het boekje 'Kunst, beeldvorming en bedrijf'. Dit boekje is geschreven door de directeur van ons bureau, J.S. Fransman en C.W. Schouten, wetenschappelijk medewerker bij SMO. Als vervolg op deze SMO-Informatief werden in samenwerking met SMO de voorbereidingen getroffen voor een internationaal congres in november 1988 te 's-Gravenhage. Centraal thema voor dit congres is de manier waarop bedrijven kunst(sponsoring) in de eigen onderneming hebben geïntegreerd.

In het verslagjaar werd de samenwerking met de zuster-organisaties in Frankrijk, Association pour le développement du mécénat industriel et commercial (Admical), Groot-Brittannië, Association for Business Sponsorship of the Arts (ABSA) en België, Stichting voor Kunstpromotie, geïntensiveerd. Tevens werden in het verslagjaar de banden aangehaald met de Kulturkreis im Bundesverband der Deutschen Industrie. Deze organisatie, die stipendia en studiebeurzen uitkeert, oriënteert zich momenteel ook op het terrein van kunst(sponsoring) in de Bondsrepubliek.

Met name op het praktische vlak werd veel informatie uitgewisseld. Maar ook werden eerste stappen gezet voor verdere samenwerking in het licht van 'Europa 1992'. Op initiatief van de ABSA en de Stichting Sponsors voor Kunst en onder voorzitterschap van beider directeuren, kwamen bovengenoemde organisaties in november van het verslagjaar in Londen bijeen. Op de agenda stond onder meer het rapport 'Mécénat en Europe' dat de Raad van de Europa samenstelde ten behoeve van de Conferentie van de Europese Ministers van Cultuur in Sintra (Portugal, sept. 1987). Voor Nederland heeft de Stichting Sponsors voor Kunst aan dit rapport meegewerkt. In reactie op dit rapport en deze conferentie bracht dit de vijf organisaties tot de volgende gezamenlijke verklaring: "ABSA, Admical, Der Kulturkreis im BDI, de Stichting voor Kunstpromotie en de Stichting Sponsors voor Kunst verwelkomen het initiatief van de Europese Ministers van Cultuur om kunst(sponsoring) in de landen van de EEG te bevorderen. In hun verklaring van 24 september 1987 moedigen de Ministers de lidstaten aan nationale sponsor-organisaties op te zetten, welke ook in Europees verband zouden moeten samenwerken.

Tot Slot

De huidige organisaties benadrukken echter dat het opzetten van sponsororganisaties in de eerste plaats een verantwoordelijkheid is van het bedrijfsleven zelf en niet van de overheid. Nu de Ministers van Cultuur zich openlijk voor bevordering van kunstsporing uitspreken, verklaren de organisaties nogmaals dat sponsoring door het bedrijfsleven niet in de plaats mag komen van subsidies".

Tevens is in Londen afgesproken in Europees verband verder te spreken over de problematiek van fiscaliteit en media in relatie tot private cultuurfinanciering.

Hoewel Europese regelgeving vooralsnog niet op korte termijn kan worden verwacht, is het gesprek hierover in het verslagjaar voortgezet en nu reeds een aantal keren onderwerp geweest op de agenda van de Europese Ministers van Cultuur.

In 1986 werd een aantal belangrijke activiteiten gerealiseerd en tevens verder aanzetten gegeven voor activiteiten in 1988:

0206-00-11

- In samenwerking met de Stichting Maatschappij en Onderneming werd de voorbereiding getroffen voor een internationaal congres over de relaties tussen kunst en bedrijfs-cultuur.
- In samenwerking met Moret Gudde Brinkman Belastingadviseurs werd een begin gemaakt met voorstellen inzake de fiscale wetgeving en sponsoring.
- Er is een begin gemaakt met de ontwikkeling van modelcontracten.
- Er zijn voorbereidingen getroffen voor een hernieuwde wervingsactie in de tweede helft van 1988 teneinde het draagvlak van de Stichting nog verder te verbreden.

Het Bestuur en Directie vertrouwen er op dat in het licht van de activiteiten van 1987 en de aanzetten voor 1988 de Stichting ook in de toekomst een belangrijke en vooral initiërende rol zal blijven vervullen.

Amsterdam, juni 1988

André van der Louw, voorzitter
Jurriaan Fransman, directeur

Bijlage 1

Bestuur

A.A. van der Louw, voorzitter

Mr. L.J. Pieters, vice-voorzitter

G. van Waveren, penningmeester

Mr. Drs. F. Bolkestein

Eug. J.R.M. de By (tot september '87)

Mr. P. Diamant

Mevrouw M. Gardeniers-Berendsen (tot november '87)

H. de Groot (tot november '87)

Mr. L.J. de Ruiter

Mr. O.W.A. Baron van Verschuer

Mr. J.G. de Vos

Bureau

J.S. Fransman, directeur

Mw. drs. L.H. Hemelrijk, stafmedewerkster en secretariaat

Leden Raad van Advies

Dr. W.A.L. Beeren, directeur het Stedelijk Museum, Amsterdam

P. Beugels, Amersfoort

H. van Dael, directeur de Doelen, Rotterdam

Mr. A.L. Gerritsen, zakelijk leider het Nationale Ballet, Amsterdam

Dr. S.H. Levie, hoofddirecteur het Rijksmuseum, Amsterdam

Mr. H.B. van der Meer, directeur het Residentie Orkest, Den Haag

Drs. M. Sanders, directeur het Concertgebouw, Amsterdam

Drs. H. van Westreenen, directeur Koninklijke Schouwburg, Den Haag

Drs. Sj. Zijlstra, directeur de Muzeval, Emmen

Bijlage 2

Deelnemers

0202-00-11

Akzo Nederland NV, Arnhem
NV AMEV, Utrecht
Amsterdam-Rotterdam Bank NV, Amsterdam
Amsterdamsche Effectenbeurs, Amsterdam (per 1/1/'88)
BASF Nederland BV, Arnhem
B:A.T. Nederland BV, Amsterdam
Adviesbureau Bennis, Den Haag
NV Bouwfonds Nederlandse Gemeenten, Hoevelaken
Canon Europa NV, Amsterdam
Cebeco Handelsraad, Rotterdam
Coöperatieve Vereniging Centraal Beheer U.A., Apeldoorn
Credit Lyonnais Bank Nederland BV, Rotterdam
Croon Elektrotechniek BV, Rotterdam
Delta Lloyd Verzekeringsgroep NV, Amsterdam (per 1/1/'88)
Douwe Egberts BV, Utrecht
Dow Chemical (Nederland) BV, Terneuzen
Duisenberg Heerlen
Esso Nederland BV, Den Haag
Gist-brocades NV, Delft
Heineken Nederland BV, Zoeterwoude
Hoogovens Groep BV, IJmuiden
IBM Nederland NV, Amsterdam
NV Interpolis, Tilburg
Johan Enschedé en Zonen Grafische Inrichting BV, Haarlem
Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV, Amstelveen
Koninklijke Nedlloyd Groep NV, Rotterdam
F. van Lanschot Bankiers NV, 's-Hertogenbosch
Ledeboer, reclame/marketing, 's-Gravenhage
Merck Sharp & Dohme Agvet Benelux BV, Haarlem
Mobil Oil BV, Rotterdam
Moret Gudde Brinkman Belastingadviseurs, Rotterdam
Moret en Limperg Registeraccountants, Rotterdam
Nationale-Nederlanden NV, Den Haag
Nederlandse Aardolie Maatschappij BV, Assen
Nederlandse Credietverzekering Maatschappij NV, Amsterdam
NV Nederlandse Gasunie, Groningen
Nederlandse Middenstandsbank NV, Amsterdam
Nederlandse Unilever Bedrijven BV, Rotterdam
Océ van der Grinten NV, Venlo
Perscombinatie NV, Amsterdam
Philip Morris Holland BV, Bergen op Zoom
Philips' Gloeilampenfabrieken, Eindhoven
Reclame Adviesbureau Prad BV, Amsterdam
Hotel Pulitzer, Amsterdam
Rabobank Nederland, Utrecht
Shell Nederland BV, Rotterdam
Siemens Nederland NV, Den Haag
Stoomvaart Maatschappij Zeeland - Kon. Ned. Postvaart BV, Hoek van Holland
NV Struktongroep, Maarssen
Turmac Tobacco Company BV, Amsterdam
Valin Pollen Thomas & Kleyn, Den Haag
Verenigde Nederlandse Uitgeversbedrijven BV, Haarlem
Volvo Nederland Personenauto BV, Beesd
Zwitserleven, Amsterdam

Bijlage 3

Vergaderingen en benoemingen

Het Bestuur

Het Bestuur (bijlage 1) vergaderde in het verslagjaar 6 keer:

Op 19 februari, 1 april, 3 juni, 26 augustus (Jaarvergadering), 4 november en 19 november (Deelnemersraad).

Conform een door het Bestuur opgesteld rooster van aftreden legden in november van het verslagjaar de heer Eug. J.R.M. de By, de heer H. de Groot en mevrouw M. Gardeniers-Berendsen hun bestuursfunctie neer.

De Deelnemersraad

De deelnemersraad kwam in het verslagjaar twee keer bijeen: op 26 augustus (Jaarvergadering) en 19 november.

De Deelnemerscommissie

Vanwege een verandering van functie legde de heer M.W. Kerremans zijn lidmaatschap van de deelnemerscommissie neer.

Door de deelnemers werd op 19 november tot zijn opvolger benoemd W.K. de Klerk, algemeen directeur van Volvo Nederland Personenauto BV te Beesd. De commissie is als volgt samengesteld:

Mr. J.G. de Vos (directeur Public Affairs Turmac Tobacco Company), voorzitter; W.K. de Klerk en R.C.J. Wunderrink (Hoofd bureau Public Relations KLM NV), leden.

Mr. J.G. de Vos maakt q.q. deel uit van het Bestuur.

Raad van Advies

Wegens verandering van functie traden drs. J. Reijs en N. Schellen terug uit de Raad van Advies.

Jaarvergadering

De vergadering van 26 augustus was een gecombineerde vergadering van het Bestuur, de Deelnemersraad en de Raad van Advies.

Op deze vergadering heeft het Bestuur het Jaarverslag over 1985 vastgesteld en aangeboden aan de Deelnemers en de Leden van de Raad van Advies.

Tijdens het informele gedeelte bood de voorzitter de brochure 'Kunstsponsoring en fiscus' aan aan de Staatssecretaris van Financiën, Mr. H.E. Koning.

Personele bezetting

Op 1 januari van het verslagjaar trad mevrouw drs. L.H. Hemelrijk in dienst. Zij is verantwoordelijk voor het secretariaat en vervult tevens enige staf-taken.

Mevrouw M. Eekels-van Galen Last legde in februari van het verslagjaar haar consulentschap neer (met ingang van januari 1988 maakt zij deel uit van het Bestuur).

Mevrouw C.E.A. Barones van Till ver-richtte op vrijwillige basis incidenteel werkzaamheden voor het bureau. Bestuur en directie spreken hiervoor hun dank uit.

11-03-2020

